

2010135039

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА КОНВЕНЦИЈАТА
НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦА ОД СЕКСУАЛНА
ЕКСПЛОАТАЦИЈА И СЕКСУАЛНА ЗЛОУПОТРЕБА**

Се прогласува Законот за ратификација на на Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на деца од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 5 октомври 2010 година.

Бр. 07-4112/1
5 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

**ЗАКОН ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА КОНВЕНЦИЈАТА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА
ЗАШТИТА НА ДЕЦА ОД СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЈА И СЕКСУАЛНА
ЗЛОУПОТРЕБА**

Член 1

Се ратификува Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на деца од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба, усвоена од Комитетот на министри на Советот на Европа на 12 јули 2007 година, којашто е во сила од 1 јули 2010 година.

Член 2

Конвенцијата во оригинал на англиски јазик, со превод на македонски јазик, гласи:

КОНВЕНЦИЈА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦА ОД СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЈА И СЕКСУАЛНА ЗЛОУПОТРЕБА

Земјите членки на Советот на Европа и другите потписнички;

Имајќи во предвид дека целта на Советот на Европа е да се постигне поголемо единство меѓу членовите;

Свесни дека секое дете има право на мерки на заштита кои произлегуваат од неговиот или нејзиниот статус на малолетно лице и треба да бидат преземени од неговото или нејзиното семејство, општество и држава;

Забележувајќи дека сексуалната експлоатација на децата, особено детската порнографија и проституција, и сите форми на сексуална злоупотреба на деца, вклучувајќи акти сторени во странство се деструктивни кон здравјето на децата и психосоцијалниот развој;

Забележувајќи дека сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на деца се зголемени до загрижувачки пропорции и на национално и на меѓународно ниво, особено зголемената употреба на информатички и комуникациски технологии (ИКТ) и од страна на децата и од страна на сторителите, забележувајќи дека за превенција и борба против таквата сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба на деца потребна е меѓународна соработка;

Свесни дека добросостојбата и најдобрите интереси на децата се фундаментални вредности кои ги споделуваат сите земји членки и мора да бидат промовирани без никаква дискриминација;

Повикувајќи се на Акцискиот план донесен на Третиот самит на шефови на држави и влади на Советот на Европа (Варшава, 16-17 Мај 2005 год) кој повикува на разработка на мерки за спречување на сексуалната експлоатација на децата;

Повикувајќи се особено на препораката број P(91)11 на Комитетот на Министри што се однесува на сексуалната експлоатација, порнографијата и проституцијата, и тргувањето со деца и помлади полнолетници, Препораката Рец (2001)16 за заштита на деца од сексуална експлоатација, и Конвенцијата за компјутерски криминал (ЕТС БР.185), посебно член 9 од истата, како и Конвенцијата на Советот на Европа за борба против трговија со луѓе (ЕТС БР.197);

Имајќи ја во предвид Конвенцијата за заштита на човекови права и основни слободи (1950, ЕТС Бр.5) ревидираната Европска социјална поделба (1996, ЕТС бр.163) и Европската Конвенција за уживање на детските права (1996, ЕТС бр.160);

Исто така имајќи ја во предвид Конвенцијата за правата на детето на Обединетите нации, посебно членот 34, Факултативниот протокол за трговија со деца, детска проституција и детска порнографија, Протоколот за спречување, борба и казнување на трговија со луѓе, посебно жени и деца кои ја дополнуваат Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, како и Конвенцијата на Меѓународната организација на трудот што се однесува на забрана и итно постапување за елиминација на најлошите форми на детски труд;

Имајќи ја во предвид Рамкованата одлука на Советот на Европската Унија за борба против сексуалната експлоатација на деца и детска порнографија (2004/68/ЦХА) Рамковната одлука на Советот на Европската Унија за учество на жртвите во кривичните постапки (2001/220/ЦХА) и Рамковната одлука на Советот на Европската Унија за борба против трговија со луѓе (2002/629/ЦХА);

Земајќи ги во предвид другите релевантни меѓународни инструменти и програми на ова поле, особено Стокхолмската декларација и агенда за постапување донесена на Првиот светски конгрес против комерцијална сексуална експлоатација на деца (27-31 Август 1996), Глобалната обврска од Јокохама усвоена на Вториот светски конгрес против комерцијална сексуална експлоатација на деца (17-20 Декември 2001), Обврската и Планот за акција од Будимпешта усвоени на Подготвителната конференција за Вториот светски конгрес против комерцијална сексуална експлоатација на деца (20-21 Ноември 2001), Резолуција ЕС-27/2 на Генералното собрание на Обединетите нации „Свет по мерка на децата“ и тригодишната програма „Градење на Европа за и со децата“ усвоени после Третиот самит и утврдени на Конференцијата во Монако (4-5 Април 2006);

Решени ефективно да придонесат кон заедничката цел за заштита на деца од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба, кој и да е сторителот, и заради давање помош на жртвите;

Имајќи ја во предвид потребата да се подготви сеопфатен меѓународен инструмент кој ќе се фокусира на превентивните, заштитните и кривично правни аспекти на борбата против сите форми на сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба на деца и воспоставување на посебен мониторинг механизам,

Се договорија за следното:

Глава I – Цели, принцип на недискриминација и дефиниции

Член 1 – Цели

1. Целите на оваа Конвенција се:

- (а) Спречување и борба против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на деца;

- (b) Заштита на правата на детето жртва на сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба;
 - (v) Промовирање на национална и меѓународна соработка против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на деца.
2. Со цел да се обезбеди ефективна имплементација на одредбите од страна на Договорните страни, оваа Конвенција воспоставува посебен механизам за мониторинг.

Член 2 – Принцип на недискриминација

Имплементацијата на одредбите од оваа Конвенција од страна на Договорните страни, посебно примената на мерки за заштита на правата на жртвите ќе биде овозможено без дискриминација по било кој основ како што се пол, раса, боја, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност кон национално малцинство, имот, раѓање, сексуална ориентација, здравствена состојба, заостанатост или друг статус.

Член 3- Дефиниции

За целите на оваа Конвенција:

1. „Дете“ се подразбира секое лице под 18 години;
2. „Сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба на деца“ подразбира однесување како што е наведено во членовите 18 до 23 од оваа Конвенција;
3. „Жртва“ значи секое дете кое било подложено на сексуална експлоатација или сексуална злоупотреба.

Глава II - Превентивни мерки

Член 4- Принципи

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки за спречување на сите форми на сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба на деца и за заштита на децата.

Член 5 - Регрутирање, обука и подигнување на свеста кај лицата кои работат со деца

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки да ја подигне свеста за заштита и правата на децата меѓу лицата кои имаат редовни контакти во образованието здравството, социјалната заштита, судските и секторите за прогон и во области во врска со спортски, културни и слободни активности.

2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки да обезбеди дека лицата наведени во ставот 1 имаат соодветно знаење за сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на децата, за начините за нивно идентификување и за можностите наведени во членот 12 став 1.

3. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки, во согласност со нејзиното внатрешно право, дека условите за пристап кон оние професии чие вршење подразбира редовни контакти со деца ќе предвидуваат кандидатите за тие професии да не биле осудени за дела на сексуална експлоатација или сексуална злоупотреба на деца.

Член 6- Образование за децата

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки за децата за време на основното и средното образование да добиваат информации за ризиците од сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба, како и начините да се заштитат себе си, прилагодени на нивниот развоен капацитет. Овие информации, дадени во соработка со родителите, ќе бидат дадени во рамките на еден генерален контекст на информации за сексуалноста и посебно ќе се обрне внимание на ризичните ситуации, посебно оние кои вклучуваат користење на новите информатички и комуникациски технологии.

Член 7 – Програми за превентивна интервенција или мерки

Секоја Договорна страна обезбедува лицата кои стравуваат дека можат да сторат некое од делата утврдени со оваа Конвенција ќе имаат пристап, каде соодветно, до програми за ефективна интервенција или мерки утврдени за евалуација и превенција на ризикот за извршување на делата.

Член 8- Мерки за општата јавност

1. Секоја Договорна страна ќе промовира или спроведува кампањи за подигнување на свеста на општата јавност со давање на информации за феноменот на сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба на деца и за превентивните мерки кои можат да се преземат.

2. Секоја Договорна страна ќе ги преземе неопходните законодавни и други мерки да спречи или забрани ширење на материјали кои ги рекламираат делата утврдени со оваа Конвенција.

Член 9 – Учество на децата, приватниот сектор, медиумите и граѓанското општество

1. Секоја Договорна страна ќе повикува на учество на децата според нивниот развоен капацитет, во развој и имплементација на државните политики, програми или други иницијативи што се однесуваат на борбата против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на децата.

2. Секоја Договорна страна ќе повика на приватниот сектор, особено информатичкиот и комуникациско технолошкиот сектор, туризмот и патната индустрија и банкарството и финансиските сектори, како и граѓанското општество да учествуваат во разработка и имплементација на политики за спречување на сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба на деца и да имплементираат внатрешни норми преку авто-регулирање или ко-регулирање.

3. Секоја Договорна страна ќе повика медиумите да даваат соодветни информации во врска со сите аспекти на сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба на деца, со почитување на независноста на медиумите и слободата на печатот.

4. Секоја договорна страна ќе обезбеди финансирање, вклучително и каде е возможно, создавање на фондови, на проекти и програми реализирани од граѓанското општество чија цел е превенција и заштита на деца од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба.

Глава III - Специјализирани органи и тела за координација

Член 10- Национални мерки за координација и соработка

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните мерки да обезбеди координација на национално или локално ниво меѓу различни служби надлежни за заштита од, превенција и борба против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на деца, посебно образовниот сектор, здравствениот сектор, центрите за социјална работа, органите на прогон и судските органи.

2. Секоја Договорна страна ги прзема неопходните законодавни и други мерки да воспостави или да овласти:

- (a) Независни надлежни национални или локални институции за промоција и заштита на правата на детето, обезбедувајќи ги неопходните ресурси и надлежности;
- (b) Механизми за собирање на податоци или точки, на национално или локално ниво и во соработка со граѓанското општество со цел следење и евалуација на феноменот на сексуална експлоатација и злоупотреба на деца, почитувајќи ги притоа барањата за заштита на личните податоци.

3. Секоја Договорна страна ќе повика на соработка меѓу надлежните државни органи, граѓанското општество и приватниот сектор, со цел подобра превенција и борба против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на деца.

Глава IV – Заштитни мерки и помош на жртвите

Член 11- Принципи

1. Секоја Договорна страна ќе воспостави ефективни социјални програми и мултидисциплинарни структури за давање на неопходната помош на жртвите, на нивните блиски роднини и на секое лице одговорно за нивната грижа.

2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки да обезбеди дека кога возраста на жртвата е несигурна и има причини да се верува дека жртвата е дете, мерките на помош и заштита обезбедени за деца ќе му бидат нему или нејзе дадени и за време на утврдувањето на неговата или нејзината возраст.

Член 12 – Пријавување на сомневање за сексуална експлоатација или сексуална злоупотреба

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки за правилата за доверливост, утврдени со внатрешното право за одредени професионалци кои работат во контакт со деца, да не претставуваат пречка за тие професионалци да пријават, во органите надлежни за заштита на деца, за било која ситуација кога имаат основано сомневање дека детето е жртва на сексуална експлоатација или сексуална злоупотреба.

2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки да повика секое лице кое знае или се сомнева, во добра верба,

во сексуална експлоатација или сексуална злоупотреба на деца да ги известат надлежните органи за овие факти.

Член 13- Линии за помош

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки да повика и поддржи формирање на услуги за информации, како телефонски или интернет линии за помош, да им се даде совет на јавувачите, дури и да се врши доверливо или почитувајќи ја нивната анонимност.

Член 14- Помош на жртвите

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки за помош на жртвите во краткорочен или долгорочен период во нивното физичко и психосоцијално закрепнување. Мерките превземени во согласност со овој став ќе ги земат во предвид ставовите на детето, потребите и грижите.

2. Секоја Договорна страна презема мерки, под услови утврдени со нејзиното домашно право за соработка со невладините организации, други релевантни организации или други елементи на граѓанското општество посветени во помош на жртвите.

3. Кога родителите или лицата кои се грижат за детето се инволвирани во неговото или нејзината сексуална експлоатација или сексуална злоупотреба, интервентните постапки превземени со примена на член 11 став 1 ќе вклучат:

- ≠ Можност за отстранување на наводниот сторител;
- ≠ Можноста за остранување на жртвата од неговото или нејзиното семејно опкружување. Условите и траењето на таквото отстранување ќе бидат утврдени во согласност со најдобрите интереси на детето.

4. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки да обезбеди лицата блиски на жртвата да може да користат терапевтска помош, посебно итна психолошка заштита.

Глава V - Интервентни програми или мерки

Член 15- Општи принципи

1. Секоја Договорна страна ќе обезбеди или промовира, во согласност со внатрешното право ефективни интервентни програми или мерки за лицата наведени во членот 16 став 1 и 2 со цел превенција и минимизирање на ризикот од повторно сторување на делата од сексуална природа со деца. Ваквите програми или мерки ќе бидат достапни во било кое време за време на постапките, во и надвор од затвор, според условите утврдени во внатрешното право.

2. Секоја Договорна страна обезбедува или промовира, во согласност со домашното право, развој на партнерства или други форми на соработка меѓу надлежните органи, посебно органите за здравствена и социјална заштита, и судските органи и другите тела одговорни за следење на лицата наведени во член 16 став 1 и 2.

3. Секоја Договорна страна ќе обезбеди во согласност со внатрешното право, оценување на опасностите и можните ризици за повторување на делата утврдени со оваа Конвенција, од лицата наведени во членот 16 став 1 и 2 со цел да се идентификуваат соодветните програми или мерки.

4. Секоја Договорна страна во согласност со внатрешното право ќе обезбеди оценување на ефективността на имплементираниите програми и мерки.

Член 16 – Корисници на интервентните програми и мерки

1. Секоја Договорна страна ќе обезбеди, во согласност со внатрешното право лицата за кои се водат кривични постапки за некое од делата утврдени со оваа Конвенција, да имаат пристап до програмите и мерките наведени во членот 15 став 1 под услови кои не се ниту штетни ниту спротивни на правото на одбрана и барањата за фер и непристрасно судење, и особено почитувајќи ги правилата кои го уредуваат принципот на презумпција на невиност.

2. Секоја Договорна страна обезбедува, во согласност со домашното право, дека лицата осудени за било кое од делата утврдени во оваа Конвенција имаат пристап до програмите и мерките наведени во член 15 став 1.

3. Секоја Договорна страна обезбедува, во согласност со внатрешното право, интервентите програми и мерки да бидат соодветно развиени и адаптирани на развојните потреби на децата кои вршат сексуални кривични дела вклучително оние кои се под возраст на кривична одговорност, со цел да се врши справување со нивните сексуални проблеми.

Член 17- Информации и согласност

1. Секоја Договорна страна обезбедува, во согласност со внатрешното право, лицата наведени во членот 16 на кои им се предложени интервентни програми или мерки се целосно информирани за причините за предлогот и согласни за програмата или мерката со целосно знаење за фактите.

2. Секоја Договорна страна обезбедува, во согласност со внатрешното право, лицата на кои интервентни програми или мерки им се предложени да може да ги одбијат истите и во случај кога се работи за осудени лица дека им е укажано за можните последици од одбивањето.

Глава VI - Материјално кривично право

Член 18 - Сексуална злоупотреба

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законски и други мерки со цел следните намерни акти да бидат инкриминирани:

а. преземање сексуални активности со дете кое, според релевантните одредби на националното право, не ја достигнало правно утврдената возраст за сексуални активности;

б. преземање на сексуални активности со дете кога:

- ≠ се користи присила, сила или закани; или
- ≠ злоупотреба се врши од позиција на доверба, авторитет или влијание над детето, вклучително во рамките на семејството; или
- ≠ злоупотреба се врши во особено ранлива состојба на детето, посебно заради ментална или физичка заостанатост или ситуација на зависност.

2. За целта на горниот став 1 секоја Договорна страна ја утврдува возраста под која е забрането преземање на сексуални активности со дете.

3. Одредбата од членот 18 став 1а не се однесуваат на консензуални сексуални активности меѓу малолетни лица.

Член 19 - Дела во врска со детската проституција

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни и други мерки за инкриминација на следните акти:

а. Регрутирање на дете во проституција или предизвикување дете да учествува во проституција;

- б. присилување на дете во проституција или профитирање од или поинаку експлоатирање на дете за такви цели;
- в. било кој акт кој води кон детска проституција

2. За целта на овој член поимот „детска проституција“ подразбира користење на дете за сексуални активности каде пари или друга форма на надоместок или ветување е дадено или ветена е друга исплата, без оглед дали оваа исплата или ветување е дадено на детето или на трето лице.

Член 20 - Дела во врска со детска порнографија

1. Секоја Договорна страна презема неопходни законодавни или други мерки за следните намерни акти, кога се сторени неправно, се инкриминирани:

- а. Производство на детска порнографија;
- б. Нудење или правење на достапна детската порнографија;
- в. Дистрибуирање или ширење на детска порнографија;
- г. Набавување на детска порнографија за себе или за друго лице;
- д. Поседување на детска порнографија ;
- ѓ. Со знаење добивање на пристап, преку информатички комуникациски технологии до детска порнографија.

2. За целите на овој член поимот „детска порнографија“ подразбира секој материјал кој визуелно отсликува дете во реални или симулирани сексуални експлицитни акти или било какво отсликување на детските сексуални органи првенствено за сексуални цели.

3. Секоја Договорна страна може да стави резерва и го задржи правото да не го примени, во целост или во дел ставот 1а до д за производство и поседување на порнографски материјал:

- кој ексклузивно содржи симулирани претставувања или реалистични слики на непостоечко дете;

- кој се однесува на деца кои ја достигнале возраста утврдена во член 18 став 2 кога овие слики се произведени и поседувани од нив со нивна согласност и единствено за нивно приватно користење.

4. Секоја Договорна страна може да стави резерва и го задржи правото да не го примени во целост или во дел ставот 1г.

Член 21-Дела во врска со учество на дете во порнографски перформансии

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки со цел следните намерни акти да бидат инкриминирани:

- а. Регрутирање на дете за учество во порнографски перформансии или предизвикување на дете да учествува во такви перформансии;
- б. Присилување на дете за учество во порнографски перформансии или профитирање од или поинаку експлоатирање на дете за такви цели;
- в. Со знаење присуствување на порнографски перформансии кои вклучуваат учество на деца.

2. Секоја Договорна страна може да стави резерва и да ја ограничи примената на ставот 1в на случаи каде децата биле регрутирани или присилувани во согласност со ставот 1а или б.

Член 22-Корупција на деца

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за имкриминација на намерно предизвикување, за сексуални цели, на дете кое не е на возраст утврдена во членот 18 став 2 да сведочи сексуална злоупотреба или сексуални активности, дури и кога не мора да учествува во тоа.

Член 23-Нудење на деца за сексуални цели

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за имкриминација на намерниот предлог, преку информации и комуникациски технологии на полнолетен за средба со дете кое не е на возраста утврдена во членот 18 став 2, со цел извршување на некое од делата утврдени со членот 18 став 1а или членот 20 став1а према него или нејзе, кога овој предлог бил проследен со материјални акти што водат кон таква средба.

Член 24-Помагање или соучестништво и обид

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за дејствијата кога се сторени со намера, помагање или соучестништво во сторувањето на делата утврдени со оваа Конвенција, да бидат утврдени како кривични дела.

2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за обидот за сторување на кривичните дела утврдени со оваа Конвенција да биде утврдено како кривично дело кога е сторено со намера.

3. Секоја Договорна страна може да стави резерва и да не го примени во целсот или делумно ставот 2 на делата утврдени со членот 20 ставот 1б, г, д и е, член 21 став 1 в, член 22 и член 23.

Член 25 - Надлежност

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за утврдување на надлежност за било кое дело утврдено со оваа Конвенција кога делото е сторено:

- а. на нејзина територија; или
- б. на брод кој плови под знамето на таа Договорна страна; или
- в. на авион регистриран согласно законите на таа Договорна страна; или

- г. од еден од нејзините државјани; или
- д. од лице кое го име неговото или нејзиното живеалиште на нејзина територија
2. Секоја Договорна страна ќе ги обезбеди неопходните законодавни и други мерки за утврдување на надлежност за било кое дело утврдено со оваа Конвенција кога делото е сторено према еден од нејзините државјани или лице кое има живеалиште на нејзината територија.
3. Секоја Договорна страна, во време на потпишувањето или депонирање на инструментот на ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, со декларација до Генералниот секретар на Советот на Европа може да стави резерви на правото да не примени или примени во одредени случаи или услови правилата за надлежност утврдени во ставот 1г од овој член.
4. За прогон на делата утврдени со членовите 18, 19, 20 став 1а и 21 став1 а и б од оваа Конвенција, секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за да обезбеди дека нејзината надлежност во врска со ставот 1г не е условена со тоа актите во местото каде се извршени да се инкриминирани.
5. Секоја Договорна страна може, за време на потпишување или депонирање на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, со декларација до Генералниот секретар на Советот на Европа да стави резерви за правото да ја ограничи примената на ставот 4 од овој член во врска со делата утврдени во членот 18 став1б втора и трета алинеја на случаи каде нејзин државјанин има живеалиште на нејзината територија.
6. За гонење на делата утврдени со членовите 18, 19, 20 став 1а и 21 од оваа Конвенција секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки да обезбеди нејзината надлежност во врска со ставовите 1 г и д да не е условена со тоа гонењето да биде иницирано

после пријавување од страна на жртвата или изјава на државата на чие место делото е сторено.

7. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки да обезбеди надлежност за делата утврдени со оваа Конвенција во случај кога наводниот сторител се наоѓа на нејзина територија и не и го екстрадира на друга Договорна страна единствено врз основа на неговото или нејзиното државјанство.
8. Кога повеќе од една Договорна страна прогласуваат надлежност за наводно сторено дело утврдено со оваа Конвенција, инволвираните Договорни страни ќе извршат консултации со цел да се утврди најсоодветната надлежност за прогон.
9. Со почитување на општите норми на меѓународното право, оваа Конвенција не ја исклучува било која кривична надлежност која ја ужива секоја Договорна страна во согласност со внатрешното право.

Член 26-Корпоративна одговорност

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки да обезбеди правното лице да биде одговорно за делата утврдени во оваа Конвенција, сторени за негова корист од било кое физичко лице, преземајќи активности или индивидуално или како дел од орган на правното лице, кој има лидерска позиција во рамките на правното лице врз основа на :
 - а. право на претставување на правното лице ;
 - б. овластување да донесува одлуки во име и за сметка на правното лице;
 - в. овластување да врши контрола во рамките на правното лице.
2. Освен во случаите веќе предвидени во ставот 1, секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки да обезбеди

дека правното лице одговара кога недостигот на надзор или контрола од физичкото лице наведено во ставот 1 довело до извршување на дело утврдено со оваа Конвенција заради корист на тоа правно лице од страна на физичко лице кое дејствувало под негово овластување.

3. Предмет на регулирање од страна на правните принципи на Договорната страна, одговорноста на правното лице може да биде кривична, граѓанска или административна.

4. Ваквата одговорност ќе се предвиди без оглед на кривичната одговорност на физичките лица кои го сториле делото.

Член 27- Санкции и мерки

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за делата утврдени со оваа Конвенција да бидат казниви со ефективни и пропорционални казни кои одвраќаат, земајќи ја во предвид нивната сериозност. Овие санкции вклучуваат казни кои се однесуваат на одземање на слобода што може да доведе до екстрадиција.

2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за правните лица одговорни во согласност со членот 26 да бидат предмет на ефективни и пропорционални казни кои одвраќаат и вклучуваат парични кривични или некривични казни и може да вклучат други мерки, особено:

- а. исклучување на правото на јавни бенифиции или помош;
- б. привремено или трајно исклучување од преземање на комерцијални активности;
- в. ставање под судски надзор;
- г. судска забрана за вршење на дејност.

3. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за да:

а. обезбеди заплена и конфискација на:

- предмети, документи и други инструменти користени за извршување на делата или олеснување на нивното извршување како што е утврдено со оваа Конвенција;
- користите добиени од таквите дела или нивната вредност;

б. привремено или трајно затворање на некое правно лице користено за извршување на некое од делата утврдени со оваа Конвенција, без притоа да се повредат правата на bona fide трети лица, или да му се забрани на сторителот привремено или трајно вршење на оние професионални или доброволни активности кои вклучуваат контакт со деца во текот на што делото било сторено.

4. Секоја Договорна страна може да утврди други мерки во врска со сторителите, како лишување од родителски права или мониторинг или надзор на осудените лица.

5. Секоја Договорна страна може да утврди користа од кривичното дело или имотот конфискуван во согласност со овој член да биде алоциран во посебен фонд со цел да се финансира програми за превенција и помош на жртвите на некое од делата утврдени со оваа Конвенција.

Член 28 - Отежителни околности

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за следните околности, освен ако не се веќе дел од конститутивните елементи на делото, во согласност со релевантните одредби од внатрешното право да се сметаат како отежителни околности во утврдувањето на санкциите за делата утврдени со оваа Конвенција:

а. со делото тешко се оштетило физичкото или менталното здравје на жртвата;

- б. на делото му претходело или било пропратено со тортура или тешко насилство;
- в. делото било извршено према особено ранлива жртва;
- г. делото било сторено од член на семејството, лице кое живеело со детето или лице кое го злоупотребило својот авторитет;
- д. делото било сторено од повеќе луѓе кои делувале заедно;
- ѓ. делото било сторено во рамките на криминална организација;
- е. сторителот бил претходно осуден за дела од иста природа.

Член 29 - Претходни осудувања

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за земање во предвид на правосилните одлуки за осудување донесени од друга Договорна страна во врска со делата утврдени со оваа Конвенција во случај кога се утврдуваат санкции.

Глава VII - Истрага, обвинение и процесно право

Член 30 – Принципи

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за истрагите и кривичните постапки да бидат спроведени во најдобар интерес и почитувајќи ги правата на детето.
2. Секоја Договорна страна утврдува заштитен пристап према жртвите, обезбедувајќи притоа истрагите и кривичните постапки да не ја влошуваат траумата на детето и дека кривично правниот одговор е проследен со помош.
3. Секоја Договорна страна ќе обезбеди истрагите и кривичните постапки да бидат третирали како приоритет и да се спроведуваат без неоправдани одлагања.

4. Секоја Договорна страна обезбедува мерките применети во согласност со оваа глава да не се во спротивност со правото на одбрана и барањата за фер и непристрасно судење од членот 6 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи.

5. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки во согласност со фундаменталните принципи на своето внатрешно право:

- да обезбеди ефективна истрага и гонење на делата сторени во согласност со оваа Конвенција обезбедувајќи притоа можност за тајни операции;
- да утврди единици или истражни служби да ги идентификуваат жртвите на делата од членот 20, особено со анализирање на материјал со детска порнографија, како фотографии и аудио визуелни снимки пренесувани или достапни преку користење на информатички и комуникациски технологии.

Член 31- Општи мерки за заштита

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за заштита на правата и интересите на жртвите, вклучувајќи ги нивните посебни потреби како сведоци во сите фази на истрагите и кривичните постапки, особено со:

а. Нивно информирање за нивните права и услуги на нивно располагање, и одговорот на нивните жалби, обвинението, генералниот прогрес на истрагата или постапката и нивната улога како и исходот од нивните случаи, освен ако не сакаат да ги добијат таквите информации;

б. Обезбедувајќи барем во случаи каде жртвите и нивните семејства може да бидат во опасност, да бидат информирани ако

е потребно, дека обвинетиот или осудениот е пуштен на слобода привремено или трајно;

в. Овозможувајќи им во согласност со процесните одредби на внатрешното право да бидат сослушани, да поднесуваат докази и да изберат начини како нивните ставови, потреби и грижи ќе бидат изразени, директно или преку застапник и дека ќе бидат земени во предвид;

г. Обезбедувајќи им соодветна поддршка на начин што нивните права и интереси се соодветно претставени и земени во предвид;

д. Заштитивајќи ја нивната приватност, нивниот идентитет и нивната појава и со преземање на мерки во согласност на внатрешното право за спречување на јавно ширење на било каква информација која може да доведе до нивна идентификација;

ѓ. Обезбедување на нивната сигурност, како и сигурноста на нивните семејства и нивните сведоци од заплашување, одмазда и повторна виктимизација;

е. Обезбедувајќи дека контактот меѓу жртвите и сторителите во судот и другите државни органи ќе биде избегнат, освен ако надлежните органи утврдат поинаку во најдобриот интерес на детето или кога истрагите и постапките бараат таков контакт.

2. Секоја Договорна страна обезбедува од првиот контакт со надлежните органи, жртвите да имаат пристап до информации за релевантните судски и административни постапки.

3. Секоја Договорна страна утврдува жртвите да имаат пристап до правна помош, каде е можно до бесплатна, кога е возможно за нив да го имаат статусот на странки во кривичните постапки.

4. Секоја Договорна страна ќе ја утврди можноста судските органи да назначат посебен претставник за жртвата кога со внатрешното право тој или таа може да го ужива статусот на странка во кривичната постапка и кога носителите на родителски права се спречени да го преставуваат детето во таквите постапки како резултат на конфликт на интереси меѓу нив и жртвата.

5. Секоја Договорна страна утврдува преку законодавни или други мерки во согласност со условите во внатрешното право, можноста за групи, фондации, здруженија или владини или невладини организации да помагаат и / или ги поддржуваат жртвите со нивна согласност за време на кривичните постапки кога се работи за дела утврдени со оваа Конвенција.

5. Секоја Договорна страна обезбедува информациите дадени на жртвите во согласност со одредбите на овој член, да бидат дадени на начин адаптиран на нивната возраст и зрелост и на јазик кој може да го разберат.

Член 32- Отпочнување на постапка

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за да обезбеди истрагите или гонењето на делата утврдени со оваа Конвенција да не зависат од пријавувањето или обвинувањето од страна на жртвата и дека постапката може да продолжи дури и кога жртвата ја повлекло неговата или нејзината изјава.

Член 33 – Рок на застареност

Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за рокот на застареност за започнување на постапка во врска со делата утврдени со членовите 18, 19 став 1а и б и 21 став 1а и б да биде продолжен за период доволен да обезбеди ефикасно започнување на постапката, откако жртвата достигнала возраст на полнолетство и кој период е пропорционален со тежината на конкретното дело.

Член 34- Истраги

1. Секоја Договорна страна ќе предвиди такви мерки неопходни да обезбеди лицата, одделенијата или службите надлежни за истрага се специјализирани на полето за борба против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на деца и дека лицата се обучени за таа цел. Овие одделенија или служби ќе имаат соодветни финансиски ресурси.
2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки да обезбеди несигурноста за правата возраст на жртвата да не го спречува започнувањето на кривичните истраги.

Член 35- Испрашување на детето

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за:
 - а. испрашувањето на детето да биде без неоправдано доцнење откако за фактите биле известени надлежните органи;
 - б. испрашувањето на детето се врши во простории направени или адаптирани за таа цел;
 - в. испрашувањето на детето се врши од страна на професионалци обучени за оваа цел;
 - г. истите лица, доколку е можно и каде е можно, ги спроведуваат сите испрашувања со детето;
 - д. бројот на испрашувањето е во најголема можна мера ограничено и се врши онолку колку е неопходно за целите на кривичната постапка;
 - ѓ. детето може да биде придружувано од својот правен застапник или кога е потребно од возрасен по избор на детето, освен ако во спротивно била донесена одлука во врска со тоа лице.
3. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за сите испрашувања на жртвата или каде е неопходно тие со децата сведоци да бидат на видео запис и испрашувањата на видео

записот да бидат прифатени како доказ во судската постапка според правилата утврдени со внатрешното право.

4. Кога возраста на жртвата е несигурна и постојат причини да се верува дека жртвата е дете, мерките утврдени во ставот 1 и 2 се применуваат и за време на утврдување на неговата или нејзината возраст.

Член 36- Кривична судска постапка

1. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки во согласност со правилата кои ја регулираат автономноста на правната професија, за обуката за правата на децата и сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на децата да биде достапна за сите лица инволвирани во постапката, особено судиите, обвинителите и адвокатите.

2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки според правилата утврдени со внатрешното право за:

а. судијата да може да нареди расправата да се одржи без присуство на јавност;

б. жртвата да биде сослушана во судницата без да биде присутна, преку користење на соодветни комуникациски технологии.

Глава VII - Заведување и чување на податоци

Член 37- Заведување и чување на национални податоци за осудени сексуални сторители на кривични дела

1. Со цел превенција и гонење на делата утврдени со оваа Конвенција, секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки да ги заведува и чува во согласност со релевантните одредби за заштита на личните податоци и други правила и гаранции предвидени со

домашното право, податоците во врска со идентитетот и генетскиот профил (ДНК) на лицата осудени за делата утврдени со оваа Конвенција.

2. Секоја Договорна страна во времето на потпишувањето или депонирањето на инструментот на ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување ќе го известат Генералниот секретар на Советот на Европа за називот и адресата на едно национално тело одговорно за целите од став 1.

3. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за информациите од ставот 1 да бидат доставени до надлежниот орган на друга Договорна страна во согласност со условите утврдени во внатрешното право и релевантните меѓународни инструменти.

Глава IX - Меѓународна соработка

Член 38- Општи принципи и мерки за меѓународна соработка

1. Договорните страни соработуваат меѓу себе во согласност со одредбите на оваа Конвенција, преку примена на релевантни применливи меѓународни и регионални инструменти, договори утврдени на база на униформно или реципрочно законодавство и внатрешните права во најголема можна мера, со цел:

- а. превенција и борба против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на децата;
- б. заштита и давање помош на жртвите;
- в. истраги или постапки во врска со делата утврдени со оваа Конвенција.

2. Секоја Договорна страна ги презема неопходните законодавни или други мерки за жртвите на кривичните дела утврдени со оваа Конвенција извршени на територијата на една Договорна страна, но друга од онаа каде

живеат, да може да поднесат барање пред надлежните органи во земјата каде имаат живеалиште.

3. Кога Договорна страна утврдува взаемната правна помош во кривична материја или екстрадицијата да биде условена на постоење на договор, а притоа добие барање за правна помош или екстрадиција од Договорна страна со која не склучила таков договор, оваа Конвенција ќе се смета за правна основа за взаемна правна помош во кривичната материја или екстрадицијата за кривичните дела утврдени со оваа Конвенција.

4. Секоја Договорна страна ќе презема мерки, каде е можно, за превенцијата и борбата против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на децата да ги интегрира во програмите за помош и развој за третите земји.

Глава X - Мониторинг механизам

Член 39- Комитет на Договорните страни

1. Комитетот на Договорните страни ќе биде составен од преставници на Договорните страни на оваа Конвенција.

2. Комитетот на Договорните страни ќе биде свикан од Генералниот секретар на Советот на Европа. Првиот состанок ќе се одржи во рок од една година од влегувањето во сила на оваа Конвенција откако десет потписници ја ратификувале. Понатаму, ќе се свикува секогаш кога најмалку една третина од Договорните страни или генералниот секретар го бараат тоа.

3. Комитетот на Договорните страни донесува свој деловник за работа.

Член 40- Други претставници

1. Парламентарното собрание на Советот на Европа, Комесарот за човекови права, Европскиот комитет за кривични прашања (ЕККП) како и други релевантни меѓувладини комитети на Советот на Европа назначуваат преставник во комитетот на Договорните страни.
2. Комитетот на министри може да повика други тела на Советот на Европа да назначат преставник во Комитетот на Договорните страни после консултирањето со нив.
3. Преставници на граѓанското општество и особено невладините организации можат да бидат примени како набљудувачи во Комитетот на Договорните страни, во постапка утврдена со релевантните правила на Советот на Европа.
4. Претставниците назначени според членовите 1 до 3 учествуваат во состаноците на комитетот на договарачите без право на глас.

Член 41- Надлежности на Комитетот на Договорните страни

1. Комитетот на Договорните страни врши надзор над имплементирањето на оваа Конвенција. Деловникот за работа на комитетот на договарачите ја утврдува постапката за оценување на имплементацијата на оваа Конвенција.
2. Комитетот на Договорните страни го олеснува собирањето, анализата и размената на информации, искуството и добрите практики меѓу земјите за да се подобри нивниот капацитет во превенција и борба против сексуалната експлоатација и сексуалната злоупотреба на децата.
3. Комитетот на Договорните страни исто така, каде е можно:

а. го олеснува или подобрува ефективното користење и имплементација на оваа Конвенција вклучувајќи идентификација на било кој проблем и ефектите за било која декларација или резерви во однос на оваа Конвенција;

б. дава мислење за било кое прашање во врска со примената на оваа Конвенција и ја олеснува размената на информации за значителни правни, политички или технолошки развојни прашања.

4. Комитетот на Договарните страни ќе биде помогнат од Секретаријатот на Советот на Европа во извршувањето на своите надлежности во согласност со овој член.

5. Европскиот комитет за кривични прашања (ЕККП) ќе биде периодично информиран во врска со активностите наведени во ставовите 1, 2 и 3 од овој член.

Глава XI - Однос со други меѓународни инструменти

Член 42- Однос со Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето и Факултативниот протокол за трговија за деца, детска проституција и детска порнографија

Оваа Конвенција нема ефект на правата и обврските кои произлегуваат од одредбите на Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето и Факултативниот протокол за трговија за деца, детска проституција и детска порнографија и е наменета да ја зајакне заштитата што им е дадена и да развие и да ги дополни стандардите содржани во нив.

Член 43- Однос со другите меѓународни инструменти

1. Оваа Конвенција нема ефект на правата и обврските што произлегуваат од други меѓународни инструменти на кои договорните страни на оваа Конвенција се веќе или ќе бидат договорни страни и кои содржат одредби за прашања регулирани со оваа Конвенција и кои

обезбедуваат поголема заштита и помош за децата жртви на сексуална експлоатација или сексуална злоупотреба.

2. Договорните страни на Конвенцијата може да склучат билатерални или мултилатерални договори меѓу себе за прашања регулирани со оваа Конвенција со цел надолжување или зајакнување на одредбите или олеснување на примената на принципите содржани во неа.

3. Договорните страни кои се членки на Европската Унија во нивните меѓусебни односи ги применуваат правилата на Заедницата или Европската Унија кога постојат правила на Заедницата или Европската Унија кои го регулираат конкретниот предмет и се применливи на конкретни случаи, без оглед на предметот и целта на оваа Конвенција и без оглед на неговата целосна примена со другите договорни страни.

Глава XII - Измени на Конвенцијата

Член 44 - Измени

1. Секој предлог за измени на оваа Конвенција од Договорна страна ќе биде даден на Генералниот секретар на Советот на Европа кој ќе го препрати на земјите членки на Советот на Европа, секој потписник, секоја земја Договорна страна, Европската Заедница, секоја земја повикана да ја потпише оваа Конвенција во согласност со одредбите од членот 45 став 1 и секоја земја повикана да и пристапи на оваа конвенција во согласност со одредбите со членот 46 став 1.

2. Секоја измена предложена од страна на Договорна страна ќе му биде изложена на Европскиот комитет за кривични прашања (ЕККП) кој ќе поднесе до Комитетот на министри свое мислење за предложените измени.

3. Комитетот на министри ја разгледува предложената измена и мислењето доставено од ЕККП и по консултација со договорните страни кои не се земји членки, може да ја утврди измената.

4. Текстот на секоја измена утврдена од страна на Комитетот на министри во согласност со ставот 3 од овој член ќе биде испратена на договорните страни за прифаќање.

5. Секоја измена усвоена во согласност со ставот 3 од овој член влегува во сила на првиот ден од месецот после истекот на рокот од еден месец од денот кога сите Договорни страни го известиле Генералниот секретар дека ја прифатиле измената.

Глава XIII - Завршни одредби

Член 45- Потпишување и влегување во сила

1. Оваа Конвенција е отворена за потпишување од страна на земјите членки на Советот на Европа, земјите не-членки кои учествувале во нејзина разработка, како и Европската Заедница.

2. Оваа Конвенција е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување. Инструментите за ратификација, прифаќање или одобрување се депонираат кај Генералниот секретар на Советот на Европа.

3. Оваа Конвенција влегува во сила првиот ден од месецот кој следи по истекот на рокот на три месеци од датумот кога пет потписнички, вклучувајќи три земји членки на Советот на Европа ја изразиле нивната согласност да бидат обврзани со Конвенцијата во согласност со одредбите од претходниот став.

4. Во однос на било која земја наведена во ставот 1 или Европската заедница која дополнително ќе ја изрази својата согласност да биде обврзана со Конвенцијата, Конвенцијата влегува во сила на првиот ден од месецот по истекот на рокот од три месеци од датумот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување.

Член 46 - Пристапување кон Конвенцијата

1. По влегувањето на сила на оваа Конвенција, Комитетот на министри на Советот на Европа, може по консултација со Договорните страни на оваа Конвенција и добивањето на нивната едногласна согласност, да повика било која земја која не е членка на Советот на Европа и која не учествувала во разработката на Конвенцијата, да пристапи кон оваа Конвенција со одлука донесена од мнозинството утврдено во членот 20f од статутот на Советот на Европа и со едногласна одлука на претставниците на земјите Договорни страни претставени во Комитетот на министри.

2. Во однос на било која земја која пристапува кон оваа Конвенција, истата влегува во сила на првиот ден на месецот по истекот на рокот од три месеци од датумот на депонирањето на инструментот за пристапување кај Генералниот секретар на Советот на Европа.

Член 47- Територијална важност

1. Секоја земја или Европската заедница може во времето на потпишување или депонирање на својот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување да ја специфицира територијата или териториите каде оваа Конвенција ќе се применува.

2. Секоја Договорна страна може подоцна со декларација доставена до Генералниот секретар на Советот на Европа, да ја прошири важноста на оваа Конвенција на друга територија наведена во декларацијата и за оние меѓународни односи за кои е одговорна или за чија корист е овластена да врши преземање. За таквата територија Конвенцијата влегува во сила на првиот ден од месецот после истекот на рокот од три месеци од приемот на таквотот известување од Генералниот секретар.

Член 48 - Резерви

Не може да се ставаат резерви во однос на било која одредба на оваа Конвенција, освен на резервите јасно утврдени. Секоја резерва може да биде повлечена во било кое време.

Член 49 - Откажување

1. Секоја Договорна страна може во било кое време да се откаже од оваа Конвенција со нотификација до Генералниот секретар на Советот на Европа.

2. Откажувањето станува ефективно на првиот ден од месецот по истекот на рокот од три месеци од денот на приемот на известувањето од Генералниот секретар.

Член 50 - Нотификација

Генералниот секретар на Советот на Европа ги известува со нотификација земјите членки на Советот на Европа, секоја земја потписник, секоја земја Договорна страна, Европската Заедница, секоја земја повикана да ја потпише оваа Конвенција во согласност со одредбите од членот 45 и секоја земја повикана да пристапи кон оваа Конвенција во согласност со одредбите од членот 46 за:

- а. било кое потпишување;
- б. депонирањето на инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;
- в. било кој датум на влегување во сила на оваа Конвенција во согласност со членовите 45 и 46;
- г. било која измена усвоена во согласност со членот 44 и датумот кога таквата измена влегува во сила;
- д. секое откажување извршено во согласност со одредбите од членот 49;

ѓ. било кој акт, нотификација или известување во врска со оваа Конвенција;

е. било кое резервирање во согласност со членот 48.

Осведочено, долупотпишаните, прописно овластени за ова, ја потпишаа оваа Конвенција.

Составено во Ланцерот, овој 25 октомври 2007 година, на англиски и француски, двата текста се еднакво автентични и во единствен примерок кој ќе биде депониран во архивите на Советот на Европа. Генералниот секретар на Советот на Европа ќе им достави сертифицирани копии на секоја земја членка на Советот на Европа, до земјите не-членки кој учествувале во разработката на оваа Конвенција, Европската Заедница и до секоја земја повикана да пристапи кон оваа Конвенција.

Член 3

Министерството за правда се определува како надлежен орган на државната управа, што ќе се грижи за извршување на оваа конвенција.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

